

militær udnyttelse af havbunden afslørede væsentlige modstridende opfattelser. Medens de pro-østlige lande hævdede, at havbunden måtte undtages fra enhver form for militær udnyttelse, og derfor angreb USA, fordi det i ad hoc-udvalget havde fremsat et resolutionsforslag, der kun sigtede på at forbyde anbringelse af masseødelæggelsesvåben på havbunden, fastholdt lande som USA, Storbritannien, Canada, Australien og New Zealand, at et forbud ikke kunne omfatte militære installationer med forsvarsmæssigt formål, der var i overensstemmelse med FN-pagten og folkeretten i øvrigt. Både Sovjetunionen og de vestlige lande var dog enige om, at spørgsmålet om en aftale vedrørende den militære udnyttelse burde behandles af 18-magts nedrustningsudvalget, og udtalte derfor tilfredshed med, at spørgsmålet allerede var opført på dette udvalgs dagsorden. Denne tilfredshed deltes ikke af Ecuador, som henviste til, at der ikke var tale om et nedrustningsspørgsmål, og at det derfor ikke hørte hjemme i 18-magts udvalget, hvortil kom, at dette udvalg i øvrigt ikke var stedet, hvor de store nedrustningsskridt blev forhandlet. Om de af Sovjetunionen og USA i ad hoc-udvalget fremsatte resolutionsforslag udtalte Malta, at det sovjetiske var uacceptabelt og det amerikanske for overforsigtigt.

Ifølge Sverige rejste spørgsmålet om den militære udnyttelse af havbunden tre spørgsmål: 1) Hvilke våbentyper og aktiviteter skulle være omfattet af forbudet? 2) Hvorledes skulle det forbudte område afgrænses? og 3) Hvordan kunne den fornødne kontrol etableres? Sverige gik ind for det videst mulige forbud, bl. a. fordi et begrænset forbud ville kræve komplicerede kontrolforanstaltninger. Også det forbudte område skulle være størst muligt og udstrækkes til dele af kontinentalsoklen, idet farvande som både Nord- og Østersøen i modsat fald ville falde uden for forbudet, som derved ville tabe betydeligt i værdi. Kunne der ikke opnås enighed om en formel baseret på territorialvandets grænser, burde man søge at nå til enighed om grænser for forbudet i en bestemt afstand fra basislinjerne. På kontrolområdet frembød Antarktis-aftalens artikel VII og rumaftalens artikel XII to fortillfælde, hvoraf Sverige foretrak Antarktis-aftalens ubegrænsede inspektionsad-

gang til alle områder og installationer som mønster for kontrol med havbunden.

De svenske synspunkter vedrørende forbudsområdet blev taget til indtægt af Sovjetunionen, som understregede betydningen af, at forbudet mod militær anvendelse gjaldt uden for territorialfarvandet, og at kontinentalsoklen således ligesom havbunden heller ikke blev anvendt til militære installationer. I modsat fald ville man i realiteten give fri adgang til militær udnyttelse af havbunden uden for national jurisdiktion, fordi kontinentalsoklens grænser ud mod dette område kunne rykkes udad i takt med udnyttelsen. Dette ville ifølge Sovjetunionen medføre en usikkerhed, som måtte undgås, og det var en formalistisk undskyldning at hævde, at sokkelområdet ikke var omfattet af dagsordenspunktet. Som et praktisk eksempel på Sovjetunionens politik fremhævedes i denne forbindelse den af dette land samt Polen og Østtyskland den 23. oktober 1968 afgivne deklaration om kontinentalsoklen i Østersøen, som i paragraf 3 fastslår, at Østersøens kontinentalsokkel kun må anvendes til fredelige formål. Jugoslavien erindrede i samme forbindelse om, at artikel 2, stk. 1 i konventionen om kontinentalsoklen kun hjemlede højhedsret for kyststater til udforskning og udnyttelse af kontinentalsoklens naturforekomster, og at militær udnyttelse derfor ikke var omfattet af denne ret.

På linje med, hvad der allerede var fremhævet i ad hoc-udvalgets beretning, påpegede en række lande, at udnyttelse af havbundens ressourcer ikke måtte ske på bekostning af havets fauna eller af traditionelle aktiviteter som skibsfart og fiskeri, men at dette hensyn på den anden side heller ikke måtte hindre en udnyttelse af havbunden, der sikrede forening af modstående interesser. Belgien og Malta fandt det påkrævet, at spørgsmålet om forurening af havbunden ved udledning eller anbringelse af affaldsprodukter o.l. blev taget op til løsning og Irland pegede i denne forbindelse særlig på faren ved anbringelse af radioaktivt og andet affald på havbunden, som nødvendiggjorde, at der søgtes etableret regler for adgangen hertil.

En række lande advarede ligeledes mod faren for, at en udnyttelse af havbundens mineraler ville kunne skade traditionelle